

Eksamen i
fag 71545 Teoretisk fysikk 3A
Fredag den 14. januar 1977
Kl. 0900 - 1600

(Tillatte hjelpemidler: Egne notater, xerograferte øvingsoppgaver med løsning for høsten 1976, matematisk formelsamling).

Oppgave 1.

Van der Waals likningen for 1 mol gass er

$$\left(p + \frac{a}{V^2}\right)(V-b) = RT .$$

- a) Bestem den frie energi $A(T,V)$ i énfaseområdet for en énatomig van der Waals gass og utled Maxwell-regelen

$$p_D(V_v - V_g) = \int_{V_v}^{V_g} dV p(T,V) ,$$

der p_D er damptrykket og V_v , V_g er det minste og største volum ved gass-væske koeksistens for gitt temperatur T .

- b) Finn de kritiske parametrene p_c , V_c , T_c for van der Waals gassen og skriv van der Waals likningen slik at bare reduserte variable

$$\tilde{p} \equiv p/p_c , \quad \tilde{V} \equiv V/V_c \quad \text{og} \quad \tilde{T} \equiv T/T_c$$

forekommer.

- c) Finn for van der Waals gassen en passende utvikling omkring det kritiske punkt, ta hensyn til Maxwell-regelen og utled de kritiske eksponenter $\delta, \gamma, \gamma', \beta$ og α .
- d) Utled også α' .

Oppgave 2

- a) Dersom $f(x,y)$ er en generalisert homogen funksjon

$$f(\lambda^a x, \lambda^b y) = \lambda f(x,y)$$

så er $g(u,y)$, som fås ved Legendre-transformasjonen

$$g \left\{ u(x,y), y \right\} = f(x,y) - xu(x,y)$$

med $u(x,y) = \left(\frac{\partial f}{\partial x} \right)_y$ og eliminasjon av x ,

også en generalisert homogen funksjon. Vis det.

- b) Anta at den singulære del av Gibbs frie energi per spinn for et magnetisk system, $g_s(t,H)$, oppfyller

$$g_s(\lambda^a t, \lambda^a H) = \lambda g_s(t,H) .$$

hvilke homogenitetsrelasjoner følger for de singulære deler av den indre energi, av Helmholtz-potensialet og av entalpien?

- c) Ved å måle magnetiseringen, feltet og temperaturen for forskjellige tilstander av et stoff skal Widoms homogenitets-hypotese testes. Finn en hensiktsmessig form for sammenhengen mellom disse tre variable under forutsetning av at homogenitets-hypotesen holder. I en tilsvarende grafisk fremstilling skal sammenhengen (for et hypotetisk stoff) skisseres og kommenteres.

Oppgave 3

- a) For et vilkårlig ferromagnetisk system i d dimensjoner skal Wilson-teorien kort skisseres. Hvordan beregnes de termodynamiske kritiske indekser $\alpha, \beta, \gamma, \delta$?
- b) Anta at for et hypotetisk system gir Wilson transformasjonen følgende likning for korrelasjonsfunksjonen

$$G(r; \mu) = L^{-(d-2)} G(r/L; \mu') .$$

Bestem η .

Finn ν dersom man vet at temperaturegenverdien $\lambda_t = L^2$.

- c) Skisser kort en anvendelse av Wilson-teorien på et valgfritt system.
- d) For $d = 4$ gir Wilson-teorien for 4. ordens modellen velkjente verdier for de kritiske indekser. Hvilke?

*